

Casus 2: Toegankelijkheid van de cultuursector

3

"Welke (al dan niet overlappende) identiteitskenmerken maken mensen mogelijk het meest kwetsbaar voor de problematiek die wordt bekeken?"

Woonplaats:

- Mensen die in regio's wonen waarin het cultuuraanbod niet aansluit op hun behoeftes als bezoeker of maker ervaren fysieke ontoegankelijkheid tot cultuur. Met name mensen buiten de Randstad en grote steden hebben hiermee te maken.
- Naast een gebrek aan fysieke ontoegankelijkheid hebben (jonge) makers op basis van waar zij wonen ook te maken met een gebrek aan financiële middelen om zichzelf te ontwikkelen. Makers buiten de Randstad maken minder kans op Rijkssubsidies en zijn dus kwetsbaarder voor gemeentelijke bezuinigingen.

Kunstvorm/discipline, klasse en migratieachtergrond:

- Makers en mensen die geïnteresseerd zijn in kunst- en cultuurvormen die buiten de traditionele kunstvorming vallen, zijn kwetsbaarder in de context van deze problematiek. Denk aan hiphop, musical, popmuziek en jazz, circustheater, fotografie, mode, spoken word, graphic novels, gamedesign en interdisciplinaire vormen. Deze vormen krijgen in het huidige stelsel minder makkelijk financiering en dus minder gelijkwaardige erkenning.
- Mensen die Westerse, klassieke, disciplinaire kunst niet vanuit huis en omgeving hebben meegekregen, bijvoorbeeld wegens hun sociaal-economische of culturele achtergrond, worden zo eerder benadeeld in deze problematiek.
- Uit onderzoek van [Boston-Mammah \(2017\)](#), docent aan een hbo kunstopleiding, komt naar voren dat 'het dominante cultureel kapitaal' veel beter wordt erkend door de opleiding. Daaruit wordt geconcludeerd dat onder meer Zwarte studenten en studenten van kleur minder kans maken om geselecteerd te worden voor kunstvakopleidingen.

Ervaring en arbeidsvorm:

- Amateurs, zelfstandigen, jonge makers en grassroots (jongeren)organisaties hebben in het bijzonder vaker beperktere kansen om subsidie te krijgen, deels omwille van ingewikkelde procedures en eisen.
- Dit wisselt overigens ook per regio, (inter-)discipline of culturele loopbaan.
- Zo hebben deze groepen minder mogelijkheden om hun talenten te ontwikkelen en daarin begeleiding te krijgen.
- Ook zijn zij kwetsbaarder voor slechte/onzekere arbeidsomstandigheden door hoge concurrentie en/of hun afhankelijkheid van gevestigde instellingen.

Inkomen:

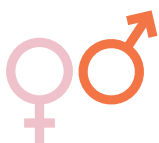
- Mensen met een kleine portemonnee ervaren mogelijk meer financiële barrières wat betreft toegang tot cultuur.
- In het schoolonderwijs is cultuur nog altijd onvoldoende onderdeel van onderwijsprogramma's. Ook zijn buitenschoolse educatieve voorzieningen niet overal en voor iedereen betaalbaar. Dit maakt dat kinderen/jongeren uit lage inkomensgezinnen minder toegang hebben tot cultuur:

Functiebeperking:

- Mensen met een fysieke, mentale of sociale beperking ervaren meer barrières wat betreft toegang tot cultuur.
- Belangrijk om te erkennen is dat het hierbij gaat om een zeer heterogene groep die verschillende beperkingen en barrières ervaren. Het gaat bijvoorbeeld om slechtziende, slechthorende, dove of blinde bezoekers, rolstoelgebruikers, mensen met een (licht) verstandelijke beperking, mensen met een psychische kwetsbaarheid, mensen met verschillende vormen van neurodiversiteit, mensen met een chronische ziekte, en mensen die een combinatie van dergelijke beperkingen en andere benadeelde identiteitskenmerken ervaren.

Gender:

[Onderzoek](#) van Mama Cash over de periode 2017-2020 toont zeer lage percentages vrouwen in de kunstwereld. In de meeste disciplines is nog geen vijfde van de kunstenaars vrouw. Vrouwen zijn wel in de meerderheid op kunstacademies. Media spreken daarom ook vaker over seksisme in de kunst- en cultuursector, in verschillende termen zoals (seksueel) grensoverschrijdend gedrag, machtsmisbruik, intimidatie en genderongelijkheid. Deze vormen van uitsluiting kunnen vrouwen extra kwetsbaar maken in de problematiek.

Als laatste, mensen die onderdeel uitmaken van meerdere bovengenoemde groepen tegelijkertijd kunnen daarom ook op verschillende vlakken tegelijkertijd aanlopen tegen de ontoegankelijkheid van de kunst en cultuursector.

Infographic 2: Toegankelijkheid van de cultuursector

In dit voorbeeld is een uitwerking opgenomen over hoe je vanuit een intersectionele lens kunt kijken naar het oplossen van vraagstukken t.a.v. toegankelijkheid van de cultuursector. Belangrijk is dat dit door ECHO is ontwikkeld op basis van artikelen, wetenschappelijk onderzoek, beleidsonderzoek en/of -rapportages. Dit laat zien wat de meerwaarde zou kunnen zijn van een intersectionele blik in beleidsontwikkeling en -uitvoering.

Probleem constatering

Het cultuurstelsel is niet voldoende toegankelijk voor iedereen.

Aangedragen oplossing

Instellingen aansporen tot diversiteit en inclusie.

Vormgegeven oplossing door overheid

- [Code Diversiteit & Inclusie](#)
- [Toegankelijkheidsvoorschriften](#)
- [Programma's](#) Onbeperkt Meedoen, OCW Programma tegen Discriminatie en Racisme, en cultuurparticipatie

Onderzoek naar problematiek

Door inbreng van honderden makers uit de gehele sector heeft de Raad voor Cultuur o.a. het volgende geconstateerd:

- Smalle definitie van kunst in subsidiestelsel en kunstopleidingen waarin de focus te nauw ligt op traditionele (disciplinaire) kunstvormen;
- Er is een te grote focus op het professionele deel van de sector en er zijn te scherpe breuklijnen tussen 'professional', 'amateur', 'hobbyist' en 'bezoeker'.
- Rijksfinanciering komt vooral terecht bij gevestigde cultuurinstellingen in de Randstad;
- Bepaalde burgers, makers en organisaties worden vaker uitgesloten van de cultuursector door deze en andere verschillende factoren (zie voorgaande pagina's).

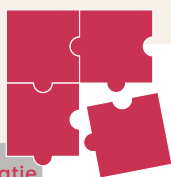

Zichtbaar geworden aannames

- Idee dat kunst/cultuur objectief bepaald en gewaardeerd kan worden;
- Kunst/cultuur bedrijven wordt alleen aangeleerd via traditionele instellingen;
- Iedereen heeft dezelfde kansen om kunst/cultuur te bedrijven en te beleven, ongeacht woonplaats, klasse, beperking, kleur, gender, ervaring of kunstvorm.

Voorbeelden van aanbevelingen o.b.v. deze analyse

Implementatie advies Raad voor Cultuur op Rijksniveau doorvoeren (herstructurering Rijksfinanciering, aanvraagproces cultuursubsidies toegankelijker maken, bredere definitie van kunst hanteren, etc.).

Monitoring en evaluatie